

Valsts nodeva par kopīpašuma izbeigšanas prasību

Par kopīpašuma izbeigšanas prasību nosakāma 70 euro valsts nodeva.

SENĀTA CIVILLIETU DEPARTAMENTA SENATORU KOPSAPULCES LĒMUMS

Rīgā 2020.gada 28.janvārī

Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsapulce **konstatē:**

- atbilstoši Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas priekšsēdētājas vēstulē sniegtajai informācijai pirmās un otrās instances tiesu tiesnešiem ir atšķirīgas pieejas jautājuma risināšanai par valsts nodevas noteikšanu kopīpašuma izbeigšanas prasībai kā mantiskai prasībai;
- vienā gadījumā tiesneši uzskata, ka piemērojams Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 4.punkts, nosakot nodeva 70 euro apmērā par mantisku prasību, kas nav jānovērtē. Otrā gadījumā tiek uzskatīts, ka piemērojams Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 12.punkts kopsakarā ar Civilprocesa likuma 35.panta pirmās daļas 9.punktu, paredzot tādu pašu valsts nodevu kā prasībās par īpašuma tiesībām uz nekustamo mantu. Visbeidzot, trešā gadījumā tiek uzskatīts, ka valsts nodeva ir nosakāma atbilstoši atbildētājam piederošās kopīpašuma daļas vērtībai, tādēļ tiesneši piemēro Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas attiecīgo 1.punkta apakšpunktu un 35.panta pirmās daļas 9.punktu;
- atšķirīga prakse par valsts nodevas noteikšanu prasībai par kopīpašuma izbeigšanu nelabvēlīgi ietekmē indivīdu tiesības uz pieeju tiesai.

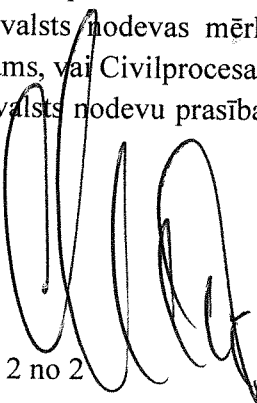
Nolūkā veidot vienotu likumam atbilstošu izpratni par maksājamo valsts nodevu prasībai par kopīpašuma izbeigšanu, Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsapulce, pamatojoties uz likuma „Par tiesu varu” 49.¹panta trešo daļu, **nolemj** sniegt šādu skaidrojumu.

1. Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 1.panta 2.punktā noteikts, ka valsts nodevas mērķis ir personu darbību regulēšana (kontrolēšana, veicināšana, ierobežošana), un valsts nodevas apmērs nav tiešā veidā saistīts ar institūcijas veiktās darbības izmaksu segšanu. Tātad valsts nodeva var tikt izmantota, lai kontrolētu, veicinātu, ierobežotu vai kā citādi regulētu personu darbības.
2. Saprātīgi pieņemams, ka vispārīgi valsts nodevas par darbībām tiesās ir paredzētas, lai personas atturētu no nepamatotas vai pāragras vēršanās tiesās un, tādējādi veicinātu ārpus tiesas strīda atrisināšanu vienošanās ceļā. Izņēmuma gadījumos ir paredzēti pilnīgi atbrīvojumi no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos uz likuma pamata vai pilnīgi vai daļēji atbrīvojumi no to samaksas uz tiesneša lēmuma pamata (sk. *Civilprocesa likuma 43.panta pirmā un ceturtnā daļa*). Turklāt likumā paredzēts izņēmums, kad maksājama mazāka valsts nodeva nekā parasti. Tāds gadījums noteikts Civilprocesa likuma 34.panta

pirmās daļas 2.punktā par prasības pieteikumu laulības šķiršanas lietā. Parasti maksājama 145 *euro* valsts nodeva par šādu prasības pieteikumu, bet, ja tas ir iesniegts pret personu, kas noteiktā kārtībā atzīta par bezvēsts promesošu, vai pret personu, kas notiesāta ar brīvības atņemšanu uz laiku, kas nav mazāks par trim gadiem, tad par to maksājama mazāka valsts nodeva, proti, 15 *euro*. Iepriekš minētie izņēmumi no vispārīgās kārtības noteikti, lai nepamatoti neierobežotu indivīdu tiesības uz pieeju tiesai.

3. Viens no nodokļu un nodevu sistēmas pamatprincipiem ir nodevu vienkāršība un skaidrība. Nav šaubu, ka kopīpašuma izbeigšanas prasība ir mantiska prasība. Atbilstoši Civilprocesa likuma 35.panta otrajai daļai un 128.panta otrās daļas 4.punktam prasītāja pienākums ir norādīt prasības summu naudas izteiksmē novērtējamai prasībai. Prasības summas noteikšana par naudas izteiksmē novērtējamu prasību ir konkretizēta Civilprocesa likuma 35.panta pirmajā daļā. Atkarībā no prasītāja norādītās prasības summas nosakāma atbilstoša valsts nodeva saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 1.punkta attiecīgo apakšpunktu. Savukārt, ja prasība ir mantiska rakstura, bet tā nav jānovērtē, tad nosakāma valsts nodeva saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 4.punktu.
4. Attiecībā uz Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 12.punktu kopsakarā ar Civilprocesa likuma 35.panta pirmās daļas 9.punktu piemērošanu atzīstams, ka nav pamata piemērot šīs tiesību normas, jo tās ir paredzētas prasībām, kurās ir strīds par īpašuma piederību. Šajās prasībās atšķirībā no lietām par kopīpašuma izbeigšanu puses iegūst īpašuma tiesības uz konkrētu mantu. Tāpēc kopīgas mantas dalīšanas prasībām (piemēram, laulāto mantas dalīšanas prasībām) ir pamats aprēķināt nodevu no mantas vērtības. Savukārt kopīpašuma izbeigšanas prasībā strīds par īpašuma tiesībām uz noteiktu lietas daļu nepastāv, bet prasītājs prasa izbeigt kopīpašumu uz prasītājam un atbildētājam piederošu īpašuma tiesību priekšmetu.
5. Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsapulce uzskata, ka arī neviens cits no Civilprocesa likuma 35.panta pirmajā daļā uzskaitītajiem prasību veidiem prasības summas noteikšanai naudas izteiksmē novērtējamai prasībai neatbilst prasības pieteikumam par kopīpašuma izbeigšanu.
6. Tādejādi par prasības pieteikumiem par kopīpašuma izbeigšanu kā mantisku prasību nosakāma valsts nodeva saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 4.punktu, proti, 70 *euro* kā par mantisku prasību, kas nav jānovērtē.
7. Papildus norādāms, ka, Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsapulces ieskatā, lai arī valsts nodeva ir nosakāma saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 4.punktu, pašreizējais tās apmērs nesasniedz valsts nodevas mērķi – veicināt ārpustiesas strīda atrisināšanu vienošanās ceļā. Apsverams, vai Civilprocesa likumā šā mērķa sasniegšanai ir pamats ieviest skaidru un atbilstošu valsts nodevu prasības pieteikumam par kopīpašuma izbeigšanu.

Kopsapulces priekšsēdētājs

I. Bičkovičs